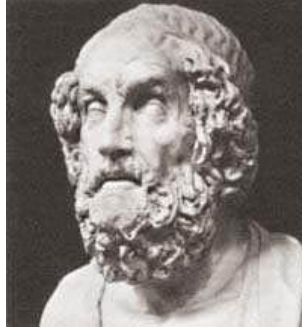

מבוא

הומרוס

הומרוס היה משורר, ספק היסטורי ספק אגדי, שחי במאה התשיעית או העשירית לפנה"ס (ראשית תקופת המלכים אצלנו) וחיבר את האיליאדה והאודיסאה. אלה הם החיבורים הסיפוריים הראשונים שחוברו בלשון אירופית, והם נמנים עם היצירות הראשונות במעלה בספרות העולם.

הפואמה הראשונה היא האיליאדה, שמתארת את השתלשלות העניינים במלחמת טרויה. האיליאדה מציגה סיטואציות של מעשי גבורה. אודיסיאוס, מלך איטקה, סידר למנלאוס מלך ספארטה לשאת את הלנה, היפה בנשים, אבל אפרודיטה סידרה לפאריס, הנסיך מטרואיה החתית, לחטוף את הלנה, בתמורה להבעת הערכה ליופיה. מלכי הערים האחרות של יוון לא יכלו לשאת את הבזיון של חטיפת הלנה על ידי החתים ויצאו למלחמה עקובת דמים שנמשכה 10 שנים. המלחמה הסתיימה לאחר שאודיסיאוס רב התחבולות פיתה את טרויה לקבל מהאלים במתנה סוס מעץ.

הפואמה השניה היא האודיסיאה, שמתארת את תלאותיו של אידיסיאוס במסע שנמשך עשר שנים נוספות בדרכו חזרה אל ממלכתו, הביתה אל אשתו פנלופה ואל בנו שאותם לא ראה במשך 20 שנים. מרבית האגדות של המיתולוגיה היוונית הגיעו אלינו מן האודיסיאה של הומרוס. אחת הנקודות המעניינות ביחס לסיפורים הללו היא ששני האלים שחשו יותר מכולם עלזרת היוונים במלחמת טרויה, אתינה ופוסידון, ודווקא הם נעשו אויביהם המושבעים לאחר השיבה הביתה. מובן שהאלים היו עסוקים בכבוד העצמי שלהם, בדיוק כמו הגיבורים עצמם, וכל פגיעה בגאווה או באהובים עליהם, כמוה כהזמנת אסון.

מספרים כי הומרוס היה עיוור. הוא גדל באסיה הקטנה והיה משורר עני נע ונד, שחי בין פשוטי העם. את שיריו לא כתב, והם הועברו במשך דורות על-ידי שומעיהם.

האיליאדה והאודיסיאה יוצרות מחזור פיוטי המקיף השתלשלות מאורעות ארוכה מראשית הימים, שבה נלחמו האלים אלה באלה, ועד סוף תקופת הגיבורים בתולדות יוון, שהסתיימה במותו של אודיסיאוס גיבור האודיסיאה.

האודיסיאה

הפואמה אודיסיאה מבוססת על סיפורי עם שסופרו ביוון העתיקה בעל פה בתחילת האלף הראשון לפני הספירה, כלומר, בתחילת תקופת המלכים אצלנו. במאה השמינית לפני הספירה אסף המשורר היווני הומרוס את הסיפורים הללו וערך אותם בשתי פואמות.

האודיסיאה תורגמה לראשונה לעברית על ידי שאול טשרניחובסקי. תרגומים נוספים קיימים של אהוביה כהנא, אברהם ארואטי, אהרן שבתאי, גירסא מקוצרת של בלהה רוזנפלד, וגירסא לילדים של יחיעם פדן.

אודיסאוס

אודיסאוס מופיעה בספרות העממית של עמים רבים. נושאה הוא גיבור השוהה זמן רב מחוץ לביתו, בעוד אשתו מוקפת מחזרים רבים אך אינה נענית להם. בנו יוצא לחפשו, ואודיסאוס חוזר אחרי הרפתקאות רבות לביתו כשהוא מחופש. הוא מציל את אשתו ממחזריה, מוכיח לה את זהותו והורג את המחזרים.

בניגוד לאיליאדה, שהיא מצ'ואיסטית, מונחית יצר המוות, האודיסיאה היא הישרדותית, אנושית. אודיסאוס "רב התחבולות" הוא אנטי גיבור: כאשר הודיעו לאודיסאוס שעליו לחבור ליתר מלכי יוון במלחמה על טרויה, הוא לא רצה בכך. כדי לשכנע את מנלאוס ואגממנון שבאו לגייסו, כי אין הוא כשיר לקרב, העמיד פני משוגע. הוא צעד על חוף הים כשהוא לבוש תחתונים בלבד, הוביל מחרשה וזרע בחול גרגרי מלח. למורת רוחו, אחד המלווים שם לב לתרמית - וכדי לבדוק את מידת שפיותו, לקח את תינוקו של אודיסאוס מאמו והניח אותו על החוף. אודיסאוס, שחשש לדרוס את טלמכוס הקטן, עצר מיד את המחרשה והודה שהוא מעמיד פנים. לאחר מספר ימים עזב אודיסאוס את איתקה ויצא למלחמת טרויה.

אודיסאוס, לעומת גיבורי מיתולוגיה אחרים, השלים מסע חיים ממושך, התמודד במשך שנים רבות עם משימות חניכה ומעברים, פיתויים ומכשולים, מול כוחות טבע ואדם, התגבש ושב למולדתו: אחרי מלחמת טרויה הוא מצליח לחמוק מהענק הקיקלופ, מהמפלצות סקילה וכריבדס, מהנשים המפתות, מהסירנות, הוא מצליח לרדת לשאול ולצאת ממנו, והוא זוכר כל העת את יעדו – לשוב לביתו.

היוונים חשו חיבה מיוחדת כלפי אודיסאוס משום שהוא שיקף מספר תכונות יוניות. הוא היה נווד מתוחכם, שהשתתף במלחמה גדולה למען עמו, נדד בכל מקום, נתקל במצבי חירום ועמד בהם בקור-רוח, נכסף למולדתו, ובעבור כל אלה הוא נחזק בתודעה כטיפוס יוני. אך מעבר לכך, הוא הטיפוס השורד, זה העובר מסלול ייסורים מפרך, ונחלץ ממנו בזכות שנינותו, כוחו, גבורתו, וקורטוב של מזל. אודיסאוס מסמל את הנחישות ואת העיקשות שבאמצעותן התגברו היוונים על הגורל, ויצרו תרבות שבמרכזה עומד האדם. הרומאים, שכינו אותו אוליסס, לא חיבבו אותו, בגלל בוגדנותו וערמתו.

מיקיס תיאודורקיס

המלחין תיאודורקיס, כמו הומרוס, נולד בכיוס ביוון. כמו הומרוס, גם הוא שוטט בין רבים מאיי יוון, שמתפארים בכך. כמו הומרוס, גם הוא מיטלטל בין שתי בחירות: הלאומית לעומת החירות ברמת הפרט. הוא התפרסם בעולם בעקבות הצלחת הסרט "זורבה היווני", בזכות [המוסיקה שהלחין לסרט זה](#).

קוסטאס קרטליאס

המשורר קוסטאס קרטליאס מהעיר קימי שבאי אפביה, כתב מחרוזת בת 14 שירים שמבטאים את הלכי הרוח והתחושות של אודיסיאוס במהלך המסע בחזרה הביתה: הגעגועים, החששות, הפיתויים, הפחדים והיסורים.

הוא פירסם את המחרוזת בשנת 2007.